

одиниці не падає і ступінь валютної захищеності національного ринку

Фінансово-банківські органи держави повинні активно відслідковувати та корегувати курс валют в даний час, незначна девальвація національної грошової одиниці може розглядатися в якості одного з дієвих важелів організаційно-економічного механізму захисту вітчизняних товаровиробників.

Література

1. Макаренко А. П. Наукові засади державного регулювання ринкової економіки у контексті його необхідності / А. П. Макаренко, Л. Ю. Мельник // Економіка та держава. – 2008. – № 3.
2. Жаліло Я. Економічна стратегія держави теорія, методологія, практика : [монографія] / Жаліло Я. – К., 2003.
3. Задоян А. О. Економічна криза в країнах східної та центральної Європи: спільні риси та національні особливості / О. А. Задоян // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 21.
4. Задоя А. А. Валютный курс и его влияние на мотивацию внешнеэкономической деятельности / А. А. Задоя // Академічний огляд. – 2009. – № 2.
5. Гриценко А. Стабільність грошової одиниці та економічний розвиток / А. Гриценко // Щоденна Всеукраїнська газета День. – 2011. – № 135.
6. Довідка про Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/UKRAINEINUKRAINIANNEXTN/0,,contentMDK:21841128~menuPK:5210409~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:455681,00.html#econ>
7. Лямець С. Крихка стабільність гривні. Чи надовго? [Електронний ресурс] / С. Лямець // Економічна правда. – Режим доступу : <http://tsn.ua/analitika/krihka-stabilnist-grivni-chi-nadovgo.html>

Надійшла 14.08.2011

УДК 339.98

О. Л. РАПАЦЬКА, Л. А. ГРИЦИНА
Хмельницький національний університет

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ

У статті досліджуються економічні, політичні, релігійні та соціальні причини виникнення міжнародного тероризму, виділяється нова форма прояву тероризму, як засобу просування певних напрямів державної політики, а також досліджуються економічні наслідки терористичної діяльності.

The economical, political, religious and social causes of international terrorism are researched in the article. In the article also researched terrorism as a mean to promote state's interests and results of international terrorism.

Ключові слова: міжнародний тероризм, економічні наслідки, світове співтовариство, міжнародні конвенції.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що тероризм протягом останніх десятиліть перетворився на одну з найбільш складних проблем, які здійснюють деструктивний вплив на суспільно-політичну обстановку як в регіональному, так і глобальному масштабі. Тероризм являє все більшу загрозу державній та особистій безпеці, стає причиною значних політичних, соціальних та економічних наслідків, що виражаються в дестабілізації суспільно-політичної системи окремих держав і негативно впливають на глобальну систему міжнародних відносин. У багатьох країнах світу тероризм має глибокі історичні корені і сприяє виправданню зі сторони громадськості, що робить необхідним аналіз не тільки економічних, політичних, соціальних, а також релігійних чинників.

Визначенням тероризму та його впливом на світове співтовариство займалась велика кількість вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, Д. Белл, П. Уілкінсон, О. Богатиренко та Ю. Кузнецова-займались вивченням причин виникнення тероризму. У. Лакер, К. Крокер, А. Кронін та А. Рапопорт досліджували політичну складову тероризму. А такі вчені, як А.І. Дороченкова, Н.П. Медведева, Ж.Т. Тошченга займались систематизацією та класифікацією етнополітичних та регіональних аспектів вивчення сучасного тероризму. Проте в працях цих вчених відсутній розгляд тероризму, як загальносвітового неподільного явища, яке є результатом різниці економічного, політичного розвитку та різних релігійних поглядів.

Саме тому метою роботи є дослідження міжнародного тероризму, як комплексного явища та виявити вплив соціальних, економічних, політичних та релігійних чинників на його виникнення.

Результати дослідження. Тероризм – це насильницька дія, спрямована на примус шляхом залякування або шантажу певного суб'єкта політики робити те, що він сам до терористичних актів робити не збирався, здійснювати такі кроки, які суперечать першопочатковим намірам суб'єкта політики і задовольняють інтереси суб'єктів терористичної діяльності.

Соціальні корені тероризму, зазвичай, пов'язані з соціальною та економічною нерівністю.

Зрозуміло, що повна ліквідація такої нерівності – утопія пов'язана з ніколи нездійсненою ідеєю досягнення соціальної однорідності. Однак, тим не менше, частина такої ідеї – створення і розширення так званого середнього класу – у цивілізованих країнах вважається реальним гарантом стабільності існуючого державного устрою. Будь-яка держава, зацікавлена у самозбереженні і розширенні своєї соціальної бази, зацікавлена в розширенні свого «середнього класу». Це означає наявність такої загальнодержавної політики доходів, яка дозволила б ліквідувати зовсім вже нездолані верстви населення, а також певний контроль над хоча б відносно справедливим розподілом соціальних благ – так, щоб у загалу не накопичувалася психологічне відчуття занадто явної нерівності, яке не може бути подоланим інакше, ніж радикальними насильницькими засобами.

Станом на 2009 рік, за даними ООН, відсоток безробітних країни-лідери світового господарства зафіксували на рівні – Австрія–3,8%, Японія – 4%, Великобританія – 5,6%, США – 5,8%, Бельгія – 7%, Німеччина та Франція по 7,5% та 7,4% відповідно. Країни Південної Америки: Уругвай–7,6, Бразилія – 7,9, Колумбія – 11,7. У Південній Африці було зафіксовано 22, 9 відсотки безробітних, у Єгипті – 8,7%, Ефіопія –17,0%, а у Тунісі – 14,2%, де власне і відбуваються збройні заколоти та спроби державних переворотів [1].

Економічні корені – це не стільки сама по собі економічна нерівність людей (вона, практично, вічна), скільки її занадто відкритий, кричущий характер, що дратує людей.

У методології Світового Банку, який щорічно розраховує показники національного доходу на душу населення в країнах світу, всі держави і території класифікуються за трьома категоріями:

1. Країни з високим рівнем доходу на душу населення (від \$ 12,196 і вище).
2. Країни із середнім рівнем доходу на душу населення:
 - з рівнем доходу на душу населення вищий за середній (від \$ 3,946 до \$ 12,195);
 - з рівнем доходу на душу населення нижче середнього (від \$ 996 до \$ 3,945).
3. Країни з низьким рівнем доходу на душу населення (від \$ 995 і нижче).

Згідно даним Світового Банку станом на 2009 рік в перелік держав з високим рівнем доходів відносять найбільш розвинуті країни світового господарства, серед яких, США та Великобританія, відповідно з 17 та 30 місцями у рейтингу. Найбільш нестабільні регіони – Лівія, Туніс та Єгипет посідають 71,123 та 147 місця відповідно, та відносяться до країн з доходом на душу населення нижче середнього. Отож, економічна складова тероризму проявляється досить чітко [2].

Економічні корені тероризму можуть приймати міжнародний характер. Тоді, обурюючись несправедливим, з їхньої точки зору, міжнародним поділом праці, з'являються антиглобалісти і піднімаються на боротьбу з транснаціональними корпораціями та міждержавними альянсами (на кшталт виступів проти Світового банку, Міжнародного валютного фонду, керівників країн-членів групи G-8).

Ще одним коренем тероризму є відмінність політичних поглядів. В сучасних умовах політичний тероризм охопив майже всі країни світу – розвинуті і ті, що розвиваються, активно діють всі його типи і види. Особливо активно діють терористичні організації і угруповання в Італії, Франції, США, Німеччині тощо. Найвища активність терористичних і екстремістських організацій в Японії. Їх діяльність виражена в жорстокій, нелюдській формі. В Японії, в Європі, країнах Латинської Америки та й в самих Сполучених Штатах Америки ліві екстремісти сприяють реакційним силам в розправі над прогресивним рухом та масовими організаціями. Відомі в Європі різноманітні угруповання, що ведуть терористичну діяльність проти прогресивних сил («Червоні бригади» – в Італії, «Червона армія» в Японії і Німеччині, «Революційна армія» в США та ін.) [3].

Як показує світовий досвід, тероризм особливо гостро проявляється і на релігійному ґрунті, коли загострюються протиріччя в соціально-політичній сфері, відбувається ламання суспільних відносин, державного устрою, відсутня стабільність. Участь людини в релігійному житті дозволяє задовольнити її потреби у безпеці, позбутися почуття нікчемності та незахищеності перед оточуючим світом в умовах дефіциту необхідних орієнтирів.

Згідно з опитуваннями суспільної думки, більша частина жителів Центральної Азії осуджують релігійний радикалізм і хочуть, щоб їхні держави залишалися світськими, але невирішені соціальні проблеми, економічний дисбаланс, що поглиблюється, масове безробіття та інші проблеми є тими факторами, що створюють сприятливе середовище екстремізму.

М.П. Требін вважає: «В рамках релігійної складової тероризму важливо усвідомлювати його зв'язок з релігійним екстремізмом, фундаменталізмом. Релігійний фундаменталізм зазвичай розглядається як сучасний феномен, породжений історичною атмосферою ХХ століття. Тенденція до фундаменталізму в більшому або меншому ступені характерна для всіх головних світових релігій... Фундаменталізм являє собою реакцію організованої релігії на породжені сучасністю проблеми, що постали перед традиційними суспільствами...» [4].

Розподіл світу за релігійно-цивілізаційним принципом сьогодні розглядається як результат появи на світовій арені міжнародного тероризму. Сьогоднішня дійсність є такою, що багато терористичних організацій є прихильниками ісламу. Але варто пам'ятати, що існує велика різниця між ісламським фундаменталізмом і екстремізмом. Ісламський фундаменталізм, як і фундаменталізм будь-якої іншої держави, є безпечним для суспільства: це перш за все будівництво мечетей, відправлення обрядів,

взаємодопомога віруючих тощо. Екстремізм має місце тоді, коли фундаменталізм набуває агресивного характеру. В історії людства були такі періоди, коли християнський фундаменталізм переростав у християнсько-католицький екстремізм: хрестові походи, протистояння католиків з протестантами тощо.

Проте, тероризм може відбуватися не тільки з приводу релігійних, політичних чи соціальних розбіжностей, тероризм став засобом просування певних напрямів державної політики, особливо це стосується питань зовнішньої політики демократичних країн. Так, наприклад, такими можна визначити країн-лідерів світового господарства – США та Великобританію. Названі країни ведуть повномасштабні операції, причинами яких є найбільш цінний продукт ХХІ століття – нафта та збереження домінуючих позицій у світі.

Саудівська Аравія, Ірак, Іран, Кувейт, Об'єднані Арабські Емірати, Катар, Ємен, Лівія, Єгипет, Нігерія, Алжир, Казахстан, Азербайджан, Малайзія, Індонезія, Бруней разом, за різними джерелами, володіють від 66,2 до 75,9 відсотків світових резервів нафти. Лише Лівія знаходяться серед найбільших світових нафтових виробників, володіє приблизно 3,5 відсотками світових запасів нафти.

Подорожчання нафти означатиме перерозподіл коштів від споживачів до виробників. А оскільки останні схильні заощаджувати більше, це може вилитися у спад світового попиту. Перевернене часом правило доводить, що внаслідок десятивідсоткового зростання цін на нафту економічний розвиток на планеті сповільниться на чверть відсотка. Якщо зараз його темпи у світовій економіці становлять 4,5%, то це означає, що ціни на нафту мали б перевищити пік 2008 року, коли вони сягали майже \$150 за барель, щоб зупинити нинішні темпи відновлення. Та навіть менший їхній стрибок підірве зростання і збільшить інфляцію.

Збільшення вартості нафти підігріватиме інфляцію, особливо через підвищення цін на продовольство. Витрати на харчові продукти досі становлять значну частину бюджету людей у таких країнах, як Китай, Бразилія та Індія. І хоча центробанки піднімають відсоткові ставки, реагують на всі ці зміни вони досить повільно. Їхня монетарна політика й далі нечітка, а інфляційні очікування посилюються.

Багато урядів країн, що розвиваються, прагнуть сповільнити інфляцію і заспокоїти невдоволене населення, субсидуючи ціни на харчі й пальне. Серйозна небезпека криється в країнах Близького Сходу, де ціни на харчові продукти й пальне субсидують повсюдно і політики далі збільшують цю допомогу, аби лише втихомирити невдоволених. А такі імпортери пального, як Єгипет, стоять на порозі суворого, здатного довести до банкрутства підвищення цін на нафту, що змушуватиме збільшувати субсидування надалі. У відповідь на таку перспективу варто відмовитися від останнього й надавати цільову допомогу лише найбільш вразливим. Однак жоден арабський лідер, схоже, не готовий провадити такі реформи вже сьогодні. Таким чином утворюється порочне коло: подорожчання нафти й політична непевність зумовлюватимуть одне одного [7].

У доповіді Всесвітньої Торгової Організації (World Trade Organization) відзначається, що тероризм став частиною життя багатьох країн світу. Контртерористичні заходи дорого обходяться їх економікам. За даними дослідницької служби Конгресу, з 2001 по 2006 рік американські парламентарі виділили на операції в Іраку і Афганістані та інші витрати, що пов'язані з антитерористичною діяльністю, 368 мільярдів доларів [9]. Російський бюджет 2011 року передбачає на дані цілі 3 мільярди доларів [9]. Загальний бюджет сил спеціального призначення США в 2011 році збільшився на 5,7 відсотка в порівнянні з рівнем попереднього року, досягнувши 6,3 мільярда доларів США. У підсумку споживачі стикаються з поступовим зростанням цін на товари і послуги. Особливо серйозно боротьба з терористами відбивається на вартості товарів, що перевозяться повітряним та морським транспортом - в аеропортах і морських портах посилено заходи безпеки, що збільшує терміни транспортування товарів: особливо страждають від цього торговці продуктами харчування, перш за все, що швидко псуються – овочами, фруктами і квітами. Більш того, позиції країни в сфері міжнародної торгівлі можуть бути серйозно ослаблені, у разі якщо терористична загроза має значні масштаби, а заходи безпеки починають негативно позначатися на ділових подорожах, транспорті та інвестиціях [5].

Крім того, усі воєнні конфлікти та терористичні акти завдають економічні збитки через відток туристів. За даними Всесвітньої Організації Туризму (World Tourism Organization), всі держави, на території яких відбувалися великі терористичні атаки, стикалися з відтоком іноземних туристів. Наприклад, «довоєнний» (2000 року) рівень туризму в США був знову досягнуто лише у 2004 році. Індонезія, один з основних курортів якої (острів Балі) терористи атакували в 2002 році, дотепер зазнає труднощів з залученням туристів. Цікаво, що туристи все більше усвідомлюють, що у світі практично не залишилося безпечних місць, оскільки терористи можуть атакувати скрізь. Тому з кожним роком вони все рідше скасовують свої тури по причині терактів, що відбулися.

Дії ісламістів в Алжирі в 1996-2001 роках обійшлися економіці цієї країни в \$ 16 млрд. Після того як палестинські терористи провели серію терактів у Кенії, Кенія зіткнулася з відтоком туристів. Щорічно ця країна заробляла на туристах близько \$ 500 млн., після терактів збитки туристичної індустрії становили \$ 1 млн. на добу.

Після того як в Ємені терористами був атакований французький танкер "Лімбург", страхові компанії в два рази підвищили ставки для суден, що заходять у порт Адена. Фактично, вартість заходу в

еменські порти підвищилися для кожного судна на \$ 150 тис., що призвело до того, що судовласники стали обирати інші маршрути для своїх кораблів. У результаті, вантажообіг еменських портів знизився вдвічі, а щомісячні збитки склали \$ 3.8 млн [6].

У результаті всіх великих терактів негативну динаміку традиційно демонстрували фондові індекси постраждалих країн, різко знижувалася вартість нерухомості у постраждалому місті або регіоні. Крім того, теракт призводить до збільшення числа безробітних і закриття (постійного або тимчасового) багатьох компаній або виробництв, зростання вартості послуг страхових компаній тощо.

Наслідками тероризму є і деформація суспільної свідомості, руйнування духовних і матеріальних цінностей, на відтворення яких потрібні десятиліття. У суспільстві, в якому мали місце терористичні атаки, відбуваються трансформаційні процеси, які проявляються у зростанні етнічної та релігійної нетерпимості.

Після нападів, які були здійснені у Сполучених Штатах 11 вересня 2001 року, Рада Безпеки зіграла свою роль у рамках нової глобальної коаліції. 28 вересня, згідно з відповідними положеннями Статуту Організації Об'єднаних Націй, вона прийняла резолюцію, що передбачає широке коло заходів, націлених на запобігання фінансуванню тероризму, визнання збору коштів для цих цілей як кримінального злочину і негайне заморожування фінансових активів терористів. Рада закликала держави прискорити обмін інформацією про пересування терористів і постановила, що держави повинні надавати одна одній всебічне сприяння у зв'язку з кримінальними розслідуваннями чи кримінальним переслідуванням, які мають відношення до фінансування або підтримки терористичних актів. Вона також заснувала Контртерористичний комітет для контролю за здійсненням своєї резолюції.

Під егідою Організації Об'єднаних Націй проводилися переговори в контексті розробки 12 міжнародних конвенцій з даної проблеми, включаючи Конвенцію про боротьбу із захопленням заручників 1979 року, Конвенцію про боротьбу з бомбовим тероризмом 1997 року і Конвенцію про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року, і в даний час проводиться робота з підготовки всеосяжного договору про боротьбу з тероризмом, який дозволить усунути всі прогалини, які є в текстах попередніх документів. Організація Об'єднаних Націй також вживає заходів з метою зміцнення міжнародного режиму, пов'язаного із зброєю масового знищення, припинення продажу вогнепальної зброї недержавним утворенням, ліквідації протипіхотних наземних мін, поліпшення охорони ядерних і хімічних об'єктів та посилення контролю у зв'язку з погрозами з боку кібертерористів [8].

Операції з підтримання миру мають свої власні бюджети. Внески до них нараховуються Генеральною Асамблеєю окремо у відповідності зі шкалою, в основі якої лежить шкала, яка використовується при нарахуванні внесків до регулярного бюджету. Шкала передбачає більш високі ставки внесків для п'яти постійних членів Ради Безпеки, які володіють правом накладати вето на рішення Ради і, як підкреслює Асамблея, несуть «особливу відповідальність» за операції з підтримки миру.

Висновки. Отже, тероризм – це невирішена проблема XXI століття. Він виникає на основі політичних, соціальних, економічних та релігійних розбіжностей. Соціальний чинник виникнення тероризму зумовлений соціально та економічною нерівністю. Найбільша імовірність виникнення терористичного руху існує в країнах з найнижчими показниками економічного та соціального розвитку. Політичний ж тероризм притаманний, як розвинутим країнам, так і країнам, що розвиваються. Особливо активні терористичні організації в Італії, Франції, Німеччині та США. В періоди, коли загострюється протиріччя в соціально-політичній сфері проявляється тероризм на релігійному ґрунті, який виникає через недостатність необхідних орієнтирів. Ще одним виявом міжнародного тероризму є засіб просування найбільш розвинутих країнами світового господарства своїх зовнішньо - політичних інтересів.

Економічними наслідками міжнародного тероризму є підвищення цін, значні видатки на контртерористичні заходи, недоодержання значних сум через відтік туристів, падають ціни на нерухомість у постраждалих країнах, а фондові індекси країн демонструють негативну динаміку, підвищуються ставки страхових компаній. Крім того, відбувається руйнування духовних і моральних цінностей.

З цієї причини міжнародним співтовариством приймаються заходи запобігання виникненню та поширенню тероризму. З цією метою була створена Резолюція Організації Об'єднаних Націй, Конвенцію про боротьбу із захопленням заручників 1979 року, Конвенцію про боротьбу з бомбовим тероризмом 1997 року і Конвенцію про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року, а в даний час проводиться робота з підготовки всеосяжного договору про боротьбу з тероризмом, який дозволить усунути всі прогалини, які є в текстах попередніх документів.

Література

1. Indicators on unemployment – United Nations Statistics Division [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/socind/unemployment.htm>
2. Глобальний рейтинг економік по показателю валового національного доходу на душу населення. Рассчитан по методике Всемирного банка (The World Bank) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gni/rating-countries-gni-info>
3. Кремень В. Г. Політологія / В. Г. Кремень, М. І. Горлач. – Харків : Друкарський центр

"Єдинорог", 2001. – 640 с.

4. Завіруха Г. В. Релігійний екстремізм і феномен тероризму в сучасному світі / Г. В. Завіруха [Електронний ресурс] // Збірник праць за результатами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Соціум. Наука. Культура». – Режим доступу : <http://intkonf.org/zaviruha-g-v-religiyniy-ekstremizm-i-fenomen-terorizmu-v-suchasnomu-sviti/>

5. Офіційний веб-сайт Всесвітньої організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.wto.ru/ru/newsmain.asp>

6. Офіційний веб-сайт Всесвітньої організації Туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.world-tourism.org>

7. The 2011 oil shock. More of a threat to the world economy than investors seem to think // The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economist.com/node/18281774>

8. Что делает ООН для содействия обеспечения мира и безопасности? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/russian/basic/image/ch2/ch2_txt.htm

9. <http://korrespondent.net/business/156233/print>

Надійшла 21.08.2011

УДК 338

К. Л. БОЙКО, Л. С. ПАНЬКОВСЬКА
Хмельницький національний університет

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ПОКРАЩЕННЯ СВІТОВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

У статті названо основні екологічні проблеми в світі, проаналізовано екологічну ситуацію в Україні, складено рейтинг районів Хмельницької області на основі кластерного аналізу.

The authors denominate main ecological problems in the world, give analyses of ecological situation in Ukraine and Khmelnytsky region, and construct rating of areas of Khmelnytsky region, based on cluster analysis.

Ключові слова: екологія, екологічна ситуація, екологічні проблеми, екологічна криза, охорона навколишнього природного середовища, забруднення, антропогенний вплив, аналіз екологічного стану, кластерний аналіз.

Вступ. Покращення екологічної ситуації в світі є однією з найактуальніших проблем сьогодення, так як екологічні проблеми відносяться до категорії глобальних і у багатьох регіонах нашої планети вони набрали надзвичайної гостроти.

Дослідженням екологічних проблем присвятили свої праці такі вчені, як Микитюк О.М., Грицайчук В.В., Злоті О.З., Маркіна Т.Ю., Запольський А.К., Сидоренко Л.І., Салюк А.І., Дорогунцов С.І., Коценко К.Ф., Хвесик М.А. та багато інших.

До основних екологічних проблем світу можна віднести перш за все забруднення атмосфери, гідросфери, ґрунтів, опустелювання, яке загрожує не лише африканському континенту, а й Азії, Австралії, Америці, та подолання наслідків різних техногенних катастроф.

Дуже великий вплив на екологічну ситуацію в світі мали дві великих техногенних катастрофи, що сталися відносно недавно – це викид величезної кількості нафти у поверхневі води Мексиканської затоки, який не могли спинити протягом кількох місяців, та аварію на атомній електростанції «Фукусіма-1» у Японії, внаслідок сильного землетрусу біля берегів Японії у березні 2011 р. Наслідком аварії на АЕС стало радіаційне забруднення навколишніх територій та потрапляння великої кількості радіаційно зараженої води до Тихого океану.

Європа є одним із найбільш забруднених регіонів світу, а Україна знаходиться в центрі Європи.

Основна частина. В Україні екологічна ситуація є кризовою. Значна частина водних об'єктів втратила природну чистоту, порушена їх здатність до самоочищення. У державі накопичено понад 35 млрд т відходів, 17% її території зазнає підтоплення, понад 18% вражено інтенсивною ерозією. За роки незалежності площа земель природно-заповідного фонду збільшилася вдвічі, але займає тільки 4,95% території країни, що значно менше за середній показник для Європи (15%). В Україні найвищий в Європі рівень розораності земель, споживання енергетичних ресурсів і води, вирубування лісів. Цей список можна ще довго продовжувати [4].

Глибока екологічна криза в Україні пов'язана з надмірним антропогенним навантаженням на її територію. Усі екологічні проблеми незалежно від того, якими галузями вони породжені – це просторові проблеми. Їх глибина залежить від структури економіки, від комплексу провідних галузей господарства, розвиток яких обумовлений наявністю відповідних природних ресурсів, що нерівномірно розподілені за регіонами. Звідси велика строкатість у антропогенному навантаженні на ту чи іншу територію [3].

Провідними галузями господарства нашої держави є енергетика, гірничо- та вугледобувна, хімічна промисловість, машинобудування. Фізично й морально застаріле устаткування в цих галузях обумовило інтенсивне використання енергії, води, землі та інколи неконтрольовані викиди забруднюючих речовин у всі